

Dwuznaczny urok listy czasopism punktowanych [\[1\]](#)

Abstrakt

Parametryczny system oceny jednostek badawczych obejmuje cztery „kwartyłowe” kategorie jakościowe czasopism z listy filadelfijskiej, odzwierciedlające pozycję w uporządkowanym według współczynnika wpływu (impact factor; IF) zbiorze periodyków z danej dyscypliny. Wiadomo jednak, iż IF podlega licznym manipulacjom, sztucznie zwiększających jego wartość jako miernika jakości czasopisma. Najprostsze jest windowanie liczby cytowań przez preferowanie prac zawierających powołania na nowe artykuły z tego czasopisma i ta praktyka jest powszechna wśród 60 polskich czasopism indeksowanych w Journal Citation Reports 2007. Liderem na tego typu czarnej liście jest miesięcznik „Polimery” – w ich wypadku prawie 80% cytowań impaktowych to właśnie samocytowania. Ponad sześciokrotny wzrost IF w dekadzie (z 0,224 do 1,376!) pozwolił na awans z IV do II kategorii. Po odjęciu samocytowań (tzw. realny IF; RIF), awans ten okazuje się pozorny, gdyż po urealnieniu klasyfikacji periodyk ten niezmiennie należy do najmniej wpływowych i reprezentuje w istocie IV kategorię. W rankingu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego konieczne jest zatem oparcie klasyfikacji punktowej nie na „surowym” IF, ale na bardziej wiarygodnym wskaźniku RIF.

Słowa kluczowe

impact factor (IF), wskaźnik samocytowań, ocena parametryczna

Abstract

Ambiguous attraction of rated journal list. A system of so-called “parametric evaluation”, performed by the Ministry of Science and Higher Education in Poland for a score-based categorization of research institutions, includes the periodical rating of journals into four generalized (“quartile”) quality classes within the subject categories, based on the Impact Factor (IF) values. However, there are recognized, mostly unethical manipulation practices to artificially raise the IF value. Preference for papers that have cited recently published articles in that same journal, is especially well-known, as exemplified by 60 Polish periodicals indexed in Journal Citation Reports 2007. The special case is represented by the monthly journal “Polimery”, marked by a quick increase of IF values during the last decade (from 0.224 to 1.376!) in thanks of self-citation rate approaching 80% of total cites, what resulted in an advance from IV to II journal category in the ministerial evaluation system. However, after exclusion of self-citations (i.e., considering the so-called Real Impact Factor; RIF), this progress appears to be artificial and the Polish journal remains within the least influential periodicals in the Polymer Science, and in fact represents IV category. Thus, the reliable RIFs should be applied for the appropriate journal parametric rating in place of unsophisticated IF values.

Keywords

impact factor (IF), self-citation rate, parameter rating

WSTĘP

Stosowany od 1998 r. system oceny parametrycznej i kategoryzacji jednostek naukowych, oparty na obiektywnych metodach różnicowania efektywności badawczej i dotowania działalności statutowej, stał się trwałym elementem naszej rzeczywistości akademickiej – nawet jeśli jest wciąż daleki od doskonałości[\[2\]](#). Szczególnie dowartościowanie publikacji w renomowanych czasopismach międzynarodowych z tzw. listy filadelfijskiej (zbiorze źródłowych periodyków filadelfijskiego Instytutu Informacji Naukowej; ISI, obecnie Thomson Reuters) jest powszechnie uznawanym faktem i bezsprzecznym sukcesem twórcy tego systemu, prof. Andrzeja K. Wróblewskiego[\[3\]](#).

Nie spełniły się proroctwa przeciwników „dyktatu Filadelfii”, dowodzących wówczas z pasją, że pochopnie wprowadzając niewłaściwe standardy zachodnie, podważymy interes polskiej nauki i gospodarki, a przede wszystkim doprowadzimy do upadku polskiego czasopiśmiennictwa[\[4\]](#). W reakcji na to larum przedstawiłem polski udział w elitarnym towarzystwie periodyków ISI[\[5\]](#). Korzystając ze statystyk cytowań z corocznie wydawanej

bazy Journal Citation Reports (JCR), mogłem zaprezentować dane bibliometryczne o pozycji w literaturze światowej 22 polskich tytułów, rejestrowanych w indeksach cytowań ISI w 1995 r.

Polskie czasopisma w JCR 2007

Po dziesięciu latach warto ponownie przyjrzeć się tej sprawie, zarówno w kontekście dawnych prorocstw, jak i zbliżającej się oceny parametrycznej, w której lista filadelfijska wciąż odgrywa przewodnią i immanentnie stymulującą rolę. I oto polski doborowy klub liczył w roku 2005... 60 czasopism (spośród 8282 w JCR Science i Social Sciences Editions), a wiadomo, iż ostatnio jeszcze znacznie się powiększył. Jest to wszelako wymuszone konkurowaniem baz koncernu Thomson Reuters z bibliograficznym bankiem danych Elseviera – Scopusem, uwzględniającym aż 17 tys. tytułów z kręgu nauk przyrodniczych, ścisłych i społecznych. Nie dziwi więc fakt, iż do owej elity dołączyło ostatnio 700 czasopism stricte regionalnych, w tym głównie polskojęzyczne: „Przegląd Elektrotechniczny”, „Rynek Energii”, „Przegląd Menopauzalny”, „Postępy Dermatologii i Alergologii”, „Ginekologia Polska”, „Ochrona Środowiska” oraz „Gospodarka Surowcami Mineralnymi”.

Trzeba zaznaczyć, że w kategoriach względnych liczba docenionych polskich czasopism także wzrosła przeszło dwukrotnie: od 0,4% w 1992 r. do ponad 0,9% w 2005 r. wśród tytułów z kręgu nauk przyrodniczych i ścisłych (tab. 1.). W JCR 2005 r. rozpoczęto rejestrowanie pierwszego polskiego czasopisma z dziedziny nauk społecznych: „Polish Sociological Review”, a kolejne zostały ostatnio włączone do indeksów cytowań (periodyki humanistyczne nie są w ogóle objęte analizą statystyczną).

Tab. 1. Polskie czasopisma w Journal Citation Reports Science Edition 1994–2007

Rocznik	Całkowita liczba czasopism	Liczba polskich czasopism	Procentowy udział Polski
1994	4513	18	0,40
1995	4623	21	0,45
1996	4779	21	0,44
1997	4963	22	0,44
1998	5467	31	0,57
1999	5550	31	0,56
2000	5684	34	0,60
2001	5748	37	0,64
2002	5876	43	0,73
2003	5907	44	0,74
2004	5968	49	0,82
2005	6088	53	0,87
2006	6164	54	0,88
2007	6417	59	0,92

Źródło: Journal Citation Reports Science Edition 1994–2007.

Przedstawiam ponownie miejsce polskich czasopism w obrębie (sub)dyscyplin, do których je zaliczono w filadelfijskim podziale na 160 pól badawczych. Oznacza to, że są one rejestrowane co najmniej od 2005 r. Do oceny renomy czasopism wykorzystuje się przede wszystkim współczynnik wpływu (impact factor; IF), średnią częstotliwość cytowań rocznie jednej pracy ogłoszonej w danym periodyku, wyliczaną dla jego dwóch poprzednich roczników.

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW) wyróżnia cztery „kwartylowe” kategorie jakościowe czasopism z listy filadelfijskiej na podstawie „górných” (według rankingu IF) 25%, dwóch „środkowych” i „dolnych” 25% w grupach periodyków reprezentujących poszczególne pola badawcze. Taka klasyfikacja miarodajnie odzwierciedla pozycję w uporządkowanym według IF zbiorze periodyków z danej dyscypliny (lub kilku dyscyplin w przypadku pism o szerszym profilu), niezależnie od wielkości i zakresu cytowań w obrębie poszczególnych specjalności wyrażanych bezwzględny wymiarem IF. W ten znormalizowany sposób wyodrębniono klasy jakościowe czasopism i zróżnicowano za pomocą punktacji wszystkie tytuły z listy filadelfijskiej (od 30 do 10 punktów; patrz http://www.nauka.gov.pl/mn/gallery/40/58/40587/20080826_ujednolicony_wykaz.pdf[6]).

Kategorie tego typu należy traktować jako wskaźnik prawdopodobieństwa sukcesu we włączeniu wyników badań do międzynarodowego obiegu naukowego[7] i najlepszy z dostępnych sposób promowania wysokiego poziomu badań zgodnie ze standardami światowymi[8]. W tab. 2. przedstawiłem bardziej szczegółową hierarchizację polskich czasopism na podstawie użytego przeze mnie w artykule z 1999 r.[9] **względny wskaźnik poziomu**, pokazującego, jaki procent czasopism ma niższy IF w danej kategorii tematycznej (por. Rank-normalized IF[10]). Dziesięć tytułów zaliczono do dwóch najwyższych kategorii (czyli w rankingu IF wyprzedzają ponad połowę czasopism ze swojej specjalności), a jeden z nich, kwartalnik Polskiego Towarzystwa Fizjologicznego „Journal of Physiology and Pharmacology” – należy nawet do topowej I kategorii, zajmując siódme miejsce wśród 78 czasopism fizjologicznych. Należy więc z umiarkowanym optymizmem widzieć przyszłość polskiej literatury naukowej w dobie coraz silniejszej konkurencji na światowym rynku, zwłaszcza iż 11 tytułów jest już wydawanych za granicą (głównie przez Springera). Ten wyraźny postęp w ostatnim dziesięcioleciu nie dotyczy jednak wszystkich dyscyplin, gdyż stagnacja zaznacza się wśród periodyków np. z matematyki. W 1997 r. czołówkę tworzyły jedynie: „Acta Arithmetica” (kategoria I), „Acta Astronomica” (II) i „Studia Mathematica” (II)[11]. Ponad połowa polskich tytułów to jednak wciąż outsiderzy tabel klasyfikacji IF.

Tab. 2. Ranking polskich czasopism według znormalizowanego wskaźnika poziomu na podstawie Journal Citation Reports 2007 (cieniowaniem wyróżniono czasopisma o podwyższonym wskaźniku samocytowań)

Lp.	Tytuł czasopisma	Wydawca	Impact Factor 2007	Procentowy udział samocytowań	Dyscyplina (M) miejsce w grupie czasopism/(L) liczebność grupy czasopism	Względny wskaźnik poziomu [(L-M) x100/L]
Kategoria I (pierwszy kwartył w rankingu IF)						
1	„Journal of Physiology and Pharmacology”	TN (U)	4,466	37,2	Physiology (7/78)	91,0
Kategoria II (drugi kwartył w rankingu IF)						
2	„Acta Palaeontologica Polonica”	IPAN	1,067	8,6	Paleontology (14/40)	65,0
3	„Opto-Electronics Review“	U (TN) WK–WZ RFN	1,011	9,6	Engineering, Electrical & Electronic	63,0**

					(83-85/227)	
4	„Acta Astronomica”	TN (U)	1,980	12,1	Astronomy & Astrophysics (19/48)	60,4
5	„Polimery”	JBR	1,376	78,4	Polymer Sci. (32/74)	56,8
6	„Studia Mathematica”	IPAN	0,568	10,9*	Mathematics (91/207)	56,0
7	„Pharmacological Reports”	IPAN	2,290	33,7	Pharmacology & Pharmacy (93/205)	54,6
8	„Fundamenta Informaticae”	TN (U)–WZ Holandia	0,693	17,7	Mathematics, Applied (82/165)	50,3**
9	„Acta Ornithologica”	IPAN	0,745	40,0	Ornithology (9-10/19)	50,0
Kategoria III (trzeci kwartyl w rankingu IF)						
10	„Acta Geologica Polonica”	KPAN (U)–WK	0,786	30,3	Geology (21/40)	47,5
11	„Topological Methods in Nonlinear Analysis”	U	0,500	18,2*	Mathematics (110/207)	46,9
12	„Fundamenta Mathematicae”	IPAN	0,487	13,8	Mathematics (113/207)	45,4
13	„Geological Quarterly”	JBR	0,712	22,8	Geology (23/40)	42,5
14	„Medical Science Monitor”	WZ USA	1,607	15,2	Medicine, Research & Experimental (48/81)	40,7
15	„Acta Chiropterologica”	IPAN	0,857	36,4	Zoology (74/124)	40,3
16	„Geochronometria”	U–WK	0,667	27,8	Paleontology (24/40)	40,0**
17	„Acta Arithmetica”	IPAN	0,410	23,1	Mathematics (142-143/207)	38,2
18	„Annals of Agricultural and Environmental Medicine”	JBR	1,074	45,7	Environmental Sci. (99/160)	38,1**
19	„Central European Journal of Chemistry”	WK–WZ RFN	0,754	9,5	Chemistry, Multidisciplinary (79/127)	37,8
20	„Control and Cybernetics”	IPAN	0,495	27,5	Automation & Control Systems (34/52)	34,6**
21	„Acta Theriologica”	IPAN	0,740	29,6	Zoology (84/124)	32,3
22	„Oceanologia”	IPAN	0,744	31,0	Oceanography (34/50)	32
23	„Acta Physica Polonica B”	U	0,664	19,5	Physics, Multidisciplinary (48/69)	30,4
24	„Cellular & Molecular Biology Letters”	U–TN–WK–WZ RFN	1,676	4,1	Biochemistry & Molecular Biology (189/263)	28,1**
25	„Acta	U	0,746	19,1	Chemistry, Analytical	25,7

	Chromatographica”				(52/70)	
26	„Polish Journal of Veterinary Sciences”	KPAN (U)	0,291	12,0	Veterinary Sci. (99/133)	25,6
Kategoria IV (czwarty kwartyl w rankingu IF)						
27	„Bulletin of the Veterinary Institute in Puławy”	JBR	0,273	38,6	Veterinary Sci. (101/133)	24,1
28	„Archivum Immunologiae et Therapiae Experimentalis”	IPAN–WZ Szwajcaria	1,689	6,3	Immunology (91/119)	23,5
29	„Polish Journal of Chemistry”	TN (IPAN)	0,483	13,8	Chemistry, Multidisciplinary (98/127)	22,8
30	„Journal of Applied Genetics”	IPAN	0,967	10,3	Biotechnology & Applied Microbiology (107/138)	22,5**
31	„Acta Protozoologica”	U–TN	1,226	14,6	Microbiology (73/94)	22,3
32	„Journal of Animal and Feed Sciences”	IPAN	0,305	30,8	Agriculture, Dairy & Animal Sci. (37/47)	21,3
33	„Folia Neuropathologica”	TN–IPAN–WK	1,140	20,6	Pathology (52/66)	21,1**
34	„Central European Journal of Physics”	WK–WZ RFN	0,538	8,2	Physics, Multidisciplinary (55/69)	20,3
35	„Fibres & Textiles in Eastern Europe”	JBR	0,402	52,3	Materials Sci., Textiles (12/15)	20
36	„Folia Histochemica et Cytobiologica”	TN (U)	0,886	12,9	Cell Biology (125/156)	19,9**
37	„Reports on Mathematical Physics”	U–WK–WZ Wielka Brytania	0,624	19,2	Physics, Mathematical (35/43)	18,6
38	„Materials Science”	U	0,332	9,9	Materials Sci., Multidisciplinary (155/189)	18,0
39	„Acta Biochimica Polonica”	KPAN–TN (IPAN)	1,261	9,2	Biochemistry & Molecular Biology (219/263)	17,7
40	„Archives of Mechanics”	IPAN	0,333	0	Materials Sci., Characterization & Testing (24/29)	17,2**
41	„Chemia Analityczna”	TN–U	0,529	4,4	Chemistry, Analytical (58/70)	17,1
42	„Archives of Metallurgy and Materials”	KPAN–IPAN	0,184	21,2	Metallurgy & Metallurgical Engin. (55/66)	15,1
43	„Polish Journal of Environmental Studies”	(IPAN) WK	0,627	20,3	Environmental Sci. (137/160)	14,4
44	„Acta Biologica Cracoviensia Series Botanica”	OPAN (U)	0,367	17,2	Plant Sci. (131/152)	13,8

45	„Acta Neurobiologiae Experimentalis”	IPAN-TN	0,940	11,5	Neurosciences (182/211)	13,7
46	„Acta Parasitologica”	IPAN-WK-WZ RFN	0,814	27,8	Parasitology (20/23)	13,0
47	„Optica Applicata”	U	0,284	17,3	Optics (56/64)	12,5
48	„Acta Physica Polonica A”	IPAN	0,340	11,0	Physics, Multidisciplinary (60-61/69)	12,3
49	„Acta Physiologiae Plantarum”	IPAN-U-WZ RFN	0,295	7,0	Plant Sci. (136-7/152)	10,2
50	„Folia Biologica”	IPAN	0,277	57,7	Biology (63/70)	10,0
51	„Przemysł Chemiczny”	TN-WK	0,196	69,8	Engineering, Chemical (104/114)	8,8**
52	„Polish Journal of Ecology”	IPAN	0,433	26,9	Ecology (106/116)	8,6
53	„Animal Science Papers and Reports”	IPAN	0,153	26,7	Agriculture, Dairy & Animal Sci. (43/47)	8,5
54	„Acta Societatis Botanicorum Poloniae”	TN (U)	0,238	10,0	Plant Sci. (142/152)	6,6
55	„Central European Journal of Biology”	WK-WZ RFN	0,250	10,0	Biology (66/70)	5,7
56	„Biology of Sport”	JBR	0,091	33,3	Sport Sci. (68/72)	5,6
57	„Inżynieria Chemiczna i	KPAN (U)	0,115	44,4	Engineering, Chemical (109/114)	4,4
58	„Procesowa”	JBR	0,175	7,4	Physics, Nuclear (19/21)	4,4**
	„Nukleonika”					
59	„Annales Zoologici”	IPAN	0,272	26,5	Zoology (121/124)	2,4
60	„Polish Sociological Review”	TN (IPAN)	0,021	100 (1 samocytowanie)	Sociology (94/96)	2,1

* Brak danych w JCR uzupełniony przeszukaniem Science Citation Index Expanded.

** Tytuł umieszczony w dwóch kategoriach tematycznych – wybrano tę z wyższą pozycją IF.

Wydawcy (dodatkowo – afiliacja redakcji na podstawie stron internetowych; patrz baza Arianta:

www1.bg.us.edu.pl/bazy/czasopisma/): IPAN – Instytut PAN, KPAN – Komitet PAN, OPAN –

Oddział PAN, U – uczelnia, JBR – jednostka badawczo-rozwojowa, TN – towarzystwo naukowe lub fundacja, WK – prywatne wydawnictwo krajowe, WZ – prywatne wydawnictwo zagraniczne.

Źródło: Journal Citation Reports 2007.

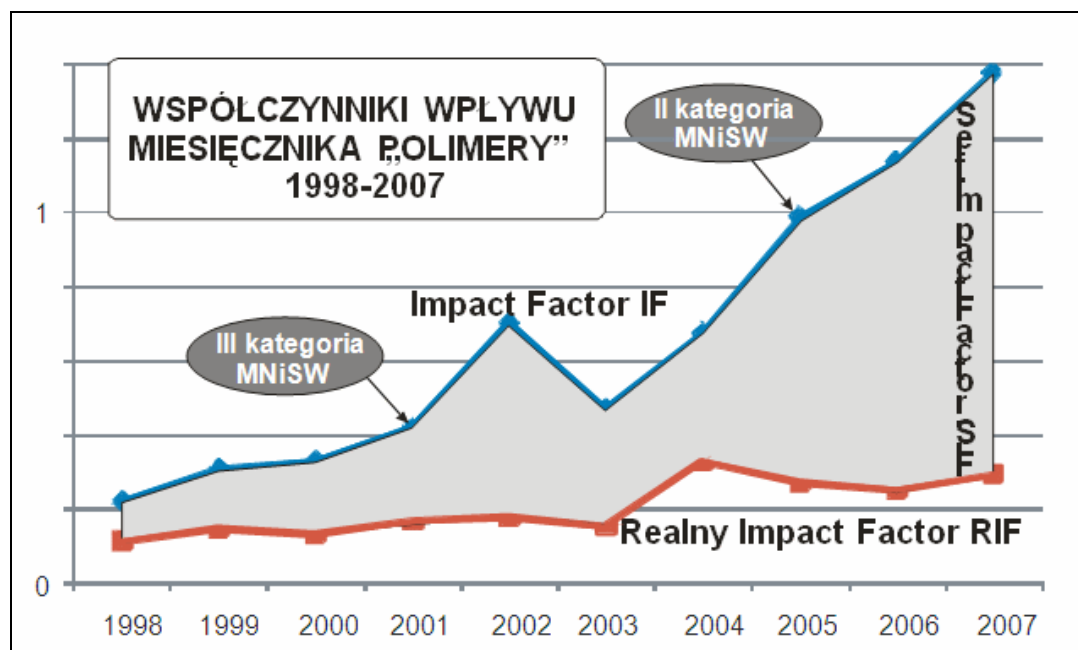
Rosnący IF a wskaźnik samocytowań

Ministerialna lista czasopism punktowanych opiera się na współczynniku IF, choć od dawna wiadomo, iż ten parametr bibliometryczny podlega licznym manipulacjom redaktorów i wydawców, sztucznie zwiększających jego wartość jako popularnego miernika jakości. Te

etycznie naganne zabiegi przy formule współczynnika – tak przy liczniku (liczba cytowań), jak i mianowniku (liczba artykułów) – znacznie podważają wiarygodność rankingów IF[12]. Najprostszym posunięciem jest windowanie liczby cytowań przez preferowanie prac zawierających powołania na publikacje z tego czasopisma z ostatnich dwóch lat („cytowań impaktowych”), nawet jeśli czasem mogą zachodzić okoliczności usprawiedliwiające takie praktyki – np. specyficzna tematyka czy odrębność językowa.

Jak wykazała kompleksowa analiza tego typu danych w JCR 2002 dokonana przez M.E. McVeigh[13], już 20% poziom udziału samocytowań należy traktować jako znaczny, gdyż osiąga go zaledwie 18% z 5876 indeksowanych tytułów z dziedzin przyrodniczych i ścisłych (średnia 12,4%, mediana 9%). Analizując w tym kontekście polskie czasopisma z JCR 2007, wskaźniki samocytowalności budzą frustrację, gdyż aż 27 z 59 przekracza próg przyzwoitości, a 7 – co najmniej dwukrotnie (średnia 22,6%, mediana 19,1%).

Pomijając debiutujące czasopismo socjologiczne, zdecydowanymi liderami czarnej listy są miesięczniki z kręgu chemii: organ Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego „Przemysł Chemiczny” oraz – w pierwszej kolejności – wydawane przez Instytut Chemii Przemysłowej „Polimery”. Temu drugiemu ponad sześciokrotny wzrost IF w dekadzie (z 0,224 do 1,376!) pozwolił na awans w rankingach czasopism MNiSW z IV do II kategorii (tzn. z 10 do 20 pkt). I to mimo tylko częściowej anglojęzyczności i niezmiennie nikłego umiędzynarodowienia artykułów (16,9% w latach 2005–2008), czym różni się od innych wysoko notowanych polskich czasopism[14]. Prawie 80% cytowań impaktowych „Polimerów” w 2007 r. to jednak samocytowania, a ich ponad dziesięciokrotny wzrost (z 21 w 1998 do 221) idzie w parze z rosnącą liczbą cytowanych prac w artykule: średnio z 22,9 w latach 1998–2000 do 27,3 w latach 2005–2007. Jeśli jednak zastosuje się urealniony IF (po odjęciu samocytowań; tzw. RIF), wymagany przez zespoły ministerstwa do oceny tytułów spoza listy filadelfijskiej (część B wykazu czasopism), ten wzrost parametru oddziaływania okazuje się znacznie mniej imponujący: z 0,117 do 0,333, czyli jest on stymulowany swoistą autokreacją „siły przebicia” (Self-Impact Factor, SIF; patrz rys. 1.).

Rys. 1. Dynamika wzrostu współczynnika wpływu IF miesięcznika „Polimery” w latach 1998–2007 (w rozbięciu na RIF i obejmujący samocytowania SIF), w odniesieniu do awansu w kategoriach czasopism MNiSW

Źródło: opracowanie własne.

Co gorsza, tego fenomenu nie uzasadnia jakieś szczególne zróżnicowanie tematyczne specjalności chemicznej, obejmującej 74 tytuły w JCR 2007, gdyż pod względem skali samocytowań dyscyplina Polymer Science (tab. 3.) nie odbiega znacznie *in minus* od ogółu literatury naukowej (średnia 19,6%, mediana 16,1%). Dużo niższy od częściowo anglojęzycznego miesięcznika z Warszawy wskaźnik SIF mają nawet azjatyckie tytuły wydawane po chińsku, japońsku i koreańsku (najwyższy z nich ma „Acta Polymerica Sinica” – 57,3% samocytowań). Nie może więc zaskoczyć fakt, że gdy porównamy pozycję „Polimerów” w rankingu czasopism w odniesieniu do IF i RIF (tab. 3.), awans o dwie kategorie w klasyfikacji MNiSW okazuje się zafałszowaniem rzeczywistego obrazu udziału w międzynarodowym transferze wiedzy: w istocie, nasz periodyk zajmuje nie 32., ale 63. miejsce po urealnieniu klasyfikacji!

Tab. 3. Ranking czasopism z Polymer Science według współczynników wpływu na podstawie Journal Citation Reports 2007 (cieniowaniem wyróżniono czasopisma o podwyższonym wskaźniku samocytowań)

Lp.	Tytuł czasopisma	Impact Factor (IF) 2007	Udział % samocytowań	Realny IF 2007	Realna Lp
Kategoria I					
1	„Progress in Polymer Science”	12,809	1,8	12,574	1
2	„Advances in Polymer Science”	5,930	0,4	5,909	2
3	„Macromolecules”	4,411	19,3	3,560	5
4	„Biomacromolecules”	4,169	12,6	3,645	4
5	„Journal of Macromolecular Science – Polymer Reviews”	3,769	0	3,769	3
6	„Journal of Polymer Science A – Polymer Chemistry”	3,529	34,3	2,317	10
7	„Macromolecular Rapid Communications”	3,383	9,0	3,079	7
8	„Polymer Reviews”	3,158	0*	3,158	6
9	„Polymer”	3,065	14,4	2,623	9
10	„Macromolecular Bioscience”	2,831	6,3	2,653	8
11	„Journal of Membrane Science”	2,432	30,3	1,700	15
12	„European Polymer Journal”	2,248	10,8	2,006	11
13	„Plasma Processes and Polymers”	2,132	21,6	1,671	17
14	„Polymer Degradation and Stability”	2,073	22,0	1,616	18
15	„Macromolecular Chemistry and Physics”	2,046	6,5	1,912	12
16	„European Physical Journal E”	2,025	6,8	1,887	13
17	„Journal of Bioactive and Compatible Polymers”	1,917	46,4	1,030	34
18	„Journal of Biomaterials Science – Polymer Ed.”	1,862	4,7	1,775	14
19	„Macromolecular Theory and Simulations”	1,792	13,3	1,554	21
Kategoria II					
20	„Synthetic Metals”	1,788	5,8**	1,684	16
21–30					
31	„Cellulose”	1,406	13,3	1,219	27
32	„Polimery”	1,376	78,4	0,298	63
33	„Macromolecular Materials and Engineering”	1,368	11,1	1,216	28
34	„Polymer Testing”	1,357	16,9	1,127	29

35	„Polymer Engineering and Science”	1,272	13,4	1,101	30
36	„Journal of Polymers and the Environment”	1,099	4,0	1,055	33
37	„Polymer Composites”	1,058	10,5	0,947	36
Kategoria III					
38	„Polymer Bulletin”	1,022	10,3	0,917	37
39–56					
57	„Iranian Polymer Journal”	0,573	33,9	0,379	56
Kategoria IV					
58	„Acta Polymerica Sinica”	0,541	57,3	0,231	68
59	„Journal of Cellular Plastics”	0,518	17,2	0,429	54
60	„Plastics Rubber and Composites”	0,431	18,9	0,350	59
61	„Polymers & Polymer Composites”	0,420	11,1	0,373	57
62	„Journal of Reinforced Plastics and Composites”	0,417	27,5	0,302	62
63	„International Journal of Polymer Analysis and Characterization”	0,386	13,6	0,333	60
64	„Polymer” – Korea	0,377	48,6	0,194	69
65	„Journal of Polymer Materials”	0,373	18,4	0,304	61
66	„Kgk-Kautschuk Gummi Kunststoffe”	0,364	36,2	0,232	67
67	„Polymer-Plastics Technology and Engineering”	0,342	24,0	0,260	64
68	„Polymer Science Series B”	0,340	23,5	0,260	65
69	„Journal of Polymer Engineering”	0,284	17,4	0,235	66
70	„Mechanics of Composite Materials”	0,274	51,6	0,133	71
71	„Nihon Reoroji Gakkaishi”	0,194	57,1	0,083	73
72	„Kobunshi Ronbunshu”	0,169	3,0	0,164	70
73	„Sen-I Gakkaishi”	0,128	30,4*	0,089	72
74	„Macromolecular Reaction Engineering”	0	-	0	74

* Brak danych w JCR uzupełniony przeszukaniem Science Citation Index Expanded.

** Brakujące dane z JCR 2007 tego wielkiego periodyku (1547 cytowań impaktowych) zastąpione danymi z JCR 2006.

Źródło: Journal Citation Reports 2007.

W latach 2005–2008, objętych nadchodzącą oceną, wydający „Polimery” Instytut Chemii Przemysłowej umieścił w tym periodyku 28 publikacji, a więc zwiększył sztucznie swój dorobek o 280 pkt, co stanowi ponad 10% osiągnięć publikacyjnych w ramach punktu wyniku działalności naukowej (2767,7 pkt) w poprzedniej ocenie parametrycznej z 2005 r. Może to zadecydować np. o awansie do I kategorii jednostek badawczych w grupie G3 (technologie materiałowe, chemiczne i inne). To samo przypuszczalnie odnosi się do pozycji i poziomu finansowania wielu innych placówek chemii przemysłowej w Polsce (np. Wydziału Technologii i Inżynierii Chemicznej Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie – 31 publikacji), jak i poszczególnych badaczy (rekordzista M. Żenkiewicz z bydgoskiego Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego wydrukował w „Polimerach” w tym okresie 15 artykułów). Nie przesądzając, jaką rolę w tej kuriozalnej drodze na skróty odegrała świadoma polityka redakcji, warto dostrzec kwestię w szerokim kontekście reguł systemu parametrycznego i odpowiednio skorygować w stosunku do wszystkich czasopism polskich. Na szczęście rekordziści SIF zgrupowali się w IV kategorii periodyków, choć inne wyjątki to przodujący jedynie z I kategorii „Journal of Physiology and Pharmacology” (37,2% samocytowań) oraz półrocznik Muzeum i Instytutu Zoologii PAN „Acta Ornithologica” (II kategoria, 40%).

Wnioski

Konkluzje z tej niezbyt pogłębionej analizy są tylko dwie, ale pozostające w związku przyczynowo-skutkowym:

1. W ministerialnym rankingu czasopism z listy filadelfijskiej (tzw. listy A) **konieczne** jest oparcie klasyfikacji punktowej nie na „surowym” IF bezpośrednio z bazy JCR, ale na bardziej wiarygodnym **współczynniku RIF** – przynajmniej w tych kategoriach tematycznych, gdzie są polskie czasopisma, których redakcje zbyt często (jak się wydaje) ulegają pokusie samocytowań ponad normę światową. Obecnie może dojść do paradoksalnej sytuacji, iż usilnie samocytujące się pismo będzie relatywnie nisko punktowane na liście B (na podstawie RIF), a nieporównywalnie wyżej w kategoriach IF po nobilitowaniu przez Thomson Reuters na listę A.
2. Ministerstwo powinno wreszcie powołać profesjonalny zespół **systematycznie monitorujący polskie czasopiśmiennictwo** – tak w bazach Thomsona Reutersa, jak i Elseviera – i publikujący w Internecie pełną dokumentację ocen. Posłuży to uwiarygodnieniu wykazów czasopism punktowanych i zapobiegnie możliwym wypaczeniom całego systemu parametryzacji przez zwiększenie jego transparentności.

Przypisy

[1] Artykuł bazuje na publicystycznym tekście: RACKI, G. Jak podwyższyć impact factor czasopisma (i ministerialne dotacje dla instytutu)? *Sprawy Nauki* 2009, nr 2. ISSN 1230-1647.

[2] ŻYLICZ, M. Ocena parametryczna dzisiaj i jutro. *Forum Akademickie* [on-line]. 2006, nr 6 [Dostęp 15 kwietnia 2009]. Dostępny w World Wide Web: http://www.forumakad.pl/archiwum/2006/06/22_ocena_parametryczna.html. ISSN 0867-8502.

[3] WRÓBLEWSKI, A. K. Kryteria są jasne. *Forum Akademickie* [on-line]. 1999, nr 4 [Dostęp 15 kwietnia 2009]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.forumakad.pl/archiwum/99/4/artykuly/14-przeklad.htm>. ISSN 0867-8502.

[4] TADEUSIEWICZ, R. Brylanty armatnie. *Forum Akademickie* [on-line]. 1998, nr 10 [Dostęp 15 kwietnia 2009]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.forumakad.pl/archiwum/98/10/artykuly/09-agora.htm>. ISSN 0867-8502;
WOJCIECHOWSKI, J. W kręgu ocen. *Forum Akademickie* [on-line]. 1998, nr 11 [Dostęp 15 kwietnia 2009]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.forumakad.pl/archiwum/98/11/artykuly/07-agora.htm>. ISSN 0867-8502.

[5] RACKI, G. Z listy filadelfijskiej. *Sprawy Nauki* 1999, nr 9, s. 8–10. ISSN 1230-1647.

[6] Wszystkie podane odesłania do stron internetowych przedstawiają wersję aktualną w dn. 28.04.2009 r.

[7] RACKI, G. Rank-normalized journal impact factor as a predictive tool. *Archivum Immunologiae et Therapiae Experimentalis* 2009, Vol. 57, s. 39–43. ISSN 0004-069X.

[8] RACKI, G. Rank-normalized journal ...; ŁOMNICKI, A. Impact factors reward and promote excellence – The system is unkind but effective. Others would do less good for developing countries. *Nature*. 2003, Vol. 424, s. 487. ISSN 0028-0836; PAWŁOWSKI, L. Jak klasyfikować czasopisma. *Forum Akademickie* [on-line]. 2006, nr 12 [Dostęp 15 kwietnia 2009]. Dostępny w World Wide Web: http://www.forumakad.pl/archiwum/2006/12/30_jak_klasyfikowac_czasopisma.html. ISSN 0867-8502.

[9] RACKI, G. Z listy filadelfijskiej.

[10] PUDOVKIN, A.I., GARFIELD, E. Rank-normalized Impact Factor: A way to compare journal performance across subject categories. W: *Proceedings of the 67th Annual Meeting of the American Society for Information Science & Technology* [on-line]. 2004, Vol. 41, s. 507–515 [Dostęp 15 kwietnia 2009]. Dostępny w World Wide Web:
<http://garfield.library.upenn.edu/papers/ranknormalizationasist2004published.pdf>.

[11] RACKI, G. Z listy filadelfijskiej.

[12] FALAGAS, M.E. ALEXIOU, V.G. The top-ten in Journal Impact Factor manipulation. *Archivum Immunologiae et Therapiae Experimentalis* 2008, Vol. 56, s. 223–226. ISSN 0004-069X.

[13] MCVEIGH, M.E. *Journal self-citation In the Journal Citation Reports*. Philadelphia: Thomson Reuters, 2002 [Dostęp 15 kwietnia 2009]. Dostępny w World Wide Web:
www.thomsonreuters.com/business_units/scientific/free/essays/selfcitation2002/.

[14] DZIK, J. Umiedzynarodowienie Acta Palaeontologica Polonica. *Przegląd Geologiczny* 1996, Vol. 44, s. 778–782. ISSN 0033-2151.

Dwuznaczny urok listy czasopism punktowanych / Grzegorz Racki, // W: Bibliograficzne bazy danych : kierunki rozwoju i możliwości współpracy. Bydgoszcz, 27-29 maja 2009. - [Warszawa] : Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, K[omisja] W[ydawnictw] E[lektronicznych], Redakcja "Elektronicznej Biblioteki", 2009. - (EBIB Materiały konferencyjne nr 19). - ISBN: 83-921757-5-1. - Tryb dostępu : <http://www.ebib.info/publikacje/matkonf/mat19/racki.php>